

تبیین الگوهای نظام حقوقی، اجتماعی و رفاهی دولت و نقش آن در تغییرات سبک زندگی جانبازان جنگ تحمیلی

سید رضا حجازی

دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی سیاسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

مهرداد نوابخش^۱

استاد گروه جامعه‌شناسی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

ابراهیم متقی

استاد گروه روابط بین‌الملل، دانشگاه تهران، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۱۱/۱۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۱۰/۲۳

چکیده

نظام حقوقی عمده‌ترین عضو حقوقی است که در زندگی روزمره به گونه‌ای با تعریف مجازات‌ها، رفتارهای مجاز افراد جامعه را تعیین می‌کند؛ ولی امروزه در جامعه مدرنیته و سبک زندگی که افراد جامعه انتخاب می‌کنند، مجازات‌های سنتی، پیشامدرن مجازات‌های بدنی مانند گذشته کمتر قابل اعمال است. البته این نظام حقوقی برای جوامع ثابت نیست و از جامعه‌ای به جامعه دیگر متفاوت است. بنابراین در کشور ما که فلسفه زندگی مبتنی بر شارع مقدس و قرآن کریم می‌باشد، سبک زندگی افراد جامعه متفاوت‌تر از انتخاب سبک زندگی جامعه مدرنیته می‌باشد. لذا نظام حقوقی به افراد جامعه گوش زد می‌کند که هر رفتاری چگونه هنجار و قابل پذیرش و کدام رفتار نابهنجار و با چه واکنشی روبرو است. بنابراین هر موضوعی در جامعه مطرح می‌شود، ایجاد قانون برای آن باید به عنوان آخرین راهکار باشد. چونکه با قانونگذاری صحیح می‌توان به انتظارات مشروع افراد جامعه پاسخ داد. نظام حقوقی هر کشوری خط و مش و مرزبندی جامعه را تعیین می‌کند و در سطح جهانی قواعد نظام حقوقی بین‌المللی توسط سازمان‌های بین‌المللی (سازمان ملل متحد و ...) برای کشورها مرزبندی رسمی تعیین می‌کنند. لذا اعمال مجازات‌ها در همه اشکال زندگی اثر می‌گذارد و به عبارت دیگر این مجازات‌ها به جزء تنبیه افراد جامعه بیان‌کننده طرز تلقی‌ها و ارزش‌های هر جامعه است. لذا دولت‌ها بر حسب منابع موجود در چارچوب قوانین به همه کسانی که به هر دلیل ناتوان از پرداخت هزینه‌های زندگی باشند کمک می‌کنند و خدمات رفاهی در کشورهای گوناگون بسیار متغیر و مفهوم آن در یک کشور با کشور دیگر متفاوت است.

واژگان کلیدی: نظام حقوقی، رفاه، دولت، سبک زندگی، جنگ

مقدمه

از آغاز وجود حیات بشری تنازع و جنگ میان گروه‌ها، قبیله‌ها، عشیره‌ها، ملت‌ها، تمدن‌ها همراه زندگی اجتماعی انسان‌ها بوده است و اغلب جنگ‌ها ناشی از سوء تفاهم‌ها، زیادخواهی، کوته‌نظری، نابرابری در توزیع امکانات و بسیاری از عوامل دیگر در شعله‌ور شدن آن نقش دارد. لذا یورش‌های وحشیانه، قتل‌عام‌های فجیع، نابود کردن منابع و تجاوز به حقوق دیگران امر عادی تلقی می‌گردید و خانواده‌ها بعد از جنگ باید مشکلات زیادی را متحمل شوند. لذا کشور ما از سایر کشورها مستثناء بوده و به جهت موقعیت جغرافیایی، همواره مورد تجاوز بیگانگان قرار گرفته است که آخرین جنگ که بیش از سی سال از زمان پایان آن می‌گذرد، جنگ بین کشور ایران و کشور عراق بوده است. که کشور را درگیر جنگ هشت‌ساله کرد، که این جنگ صدمات جبران‌ناپذیری برای هر دو کشور به همراه داشت و این جنگ، جنگ کشور ایران با کشور عراق نبود بلکه جنگ با همه کشورهای غربی با هم دستی حکومت عراق بر علیه کشور ما صورت گرفت. در این جنگ بسیاری از مردم و جوانان کشورمان با حملات وحشیانه و بمباران شهرها و مناطق مرزی به شهادت رسیدند، یا مجروح و جانباز شدند.

لذا از آنجائی که جنگ تحمیلی رژیم بعث عراق علیه ایران به موجب قواعد حقوقی توسل نامشروع به زور علیه تمامیت ارضی کشورمان و تجاوز سرزمینی به شمار می‌رود، لذا قواعد حاکم بر توسل به زور می‌تواند موازین حقوقی حاکم بر زوایای گوناگون این رویداد واجد اهمیت و پیامدهای آن در تاریخ معاصر ایران زمین و هشت سال دفاع مقدس از ناموس و خاک و سرزمینمان سودمند باشد. لذا با وجود اعلام عزم ملل متحد به محفوظ نگه داشتن جهان از بلایای جنگ و مصائب آن که به بیان در نمی‌گنجد، جنگ مدیون همیشه تاریخ بشر، واقعیت دردناک زندگی آدمیان در نیمه دوم سده بیستم و پس از آن باقی ماند. با وقوع چندین جنگ کوچک و بزرگ اینجا و آنجا در آغاز سال‌های سده بیستم (و تداوم آن تا کنون)، به نظر می‌رسد این بلا را سر باز ایستادن نیست (ممتاز و رنجبران، ۱۳۹۳: ۱۵، به نقل از فضائلی و کرمی، ۱۳۹۹: ۳۲) و سوگمندان، نمی‌توان گفت که شمار مخاصمات مسلحانه از پایان جنگ جهانی دوم کمتر شده است (هنکرتز و دوسوالدبک، ۱۳۹۱: ۱۱، همان). در

تبیین الگوهای نظام حقوقی، اجتماعی و رفاهی دولت و.....141

نظام بین الملل دولت محور که بر حفظ حاکمیت و کسب منافع ملی مبتنی و متکی است، مناسبات به گونه‌ای رقم می خورد که در فرایند تاریخی عنصر اصلی قدرت را در قالب اقتدار نیروهای مسلح جستجو می کند.

از این حیث نظامی برقرار شده است که در پرتو قواعد بازی آن به صورت گریزناپذیری شاهد منازعات و درگیری های مسلحانه ای در سطوح خرد و کلان هستیم (شریفی، طراز کوهی ۱۳۹۰: ۱۷). در این راستا گویی باید با کانت فیلسوف آلمانی همراه شد که «وضع صلح» در میان انسان هایی که با هم زندگی می کنند، «طبیعی» نیست. این وضع بیشتر «وضع جنگی» یا دست کم فتح باب مخاصمه یا تهدید دائم به مخاصمه است (فلسفی ۱۳۹۰: ۱، به نقل از فضائلی و کرمی، ۱۳۹۹: ۳۲). زور^۱ در تاریخ اندیشه سیاسی عاملی واجد اهمیت چشمگیر قلمداد می شود (Milojevic, 2001: 581). از زمانی که تاریخ مستند در دست است؛ یعنی از حدود چهار هزار سال پیش از میلاد مسیح (ع) تاکنون، جنگ مهمترین وسیله ارتباط میان ملت ها به شمار آمده (صفایی، بیگدلی، ۱۳۹۶: ۲۱، به نقل از همان) و اصل حاکم بر روابط میان دولت ها در گذشته همواره بر به کارگیری زور مبتنی بوده است (شکوری نسب و جهانگیری، ۱۳۹۶: ۱۳).

بنابراین بعد از رخداد جنگ های نخست و دوم، هر گونه تهدید با توسل به زور علیه یکپارچگی سرزمینی یا استقلال سیاسی هر کشوری، جز در مقام دفاع مشروع مطابق ماده ۵۱ منشور یا در اجرای اقدامات قهرآمیز ذیل فصل هفتم منشور در موارد تهدید صلح، نقض صلح و عمل تجاوز سرزمینی با قاطعیت منع شده و به دیگر سخن، در نظم حقوقی حاصل از پدیدایی ملل متحد؛ توسل به زور ابتدایی طبق منشور ملل متحد با ممنوعیت مطلق زوربرو شده است. از سوی دیگر، منشور در بندهای ۴ و ۷ ماده ۲، احترام زیادی برای حاکمیت دولت ها قائل شده و افزون بر آن، اصل عدم مداخله هم به عنوان یکی از اصول بنیادین حقوق بین الملل کنونی در بند ۷ ماده ۲ وارد شده است. ر واقع، می توان ممنوع بودن توسل به زور در منشور ملل متحد و تحولات پس از آن را نتیجه سیر تاریخی حاکم بر حقوق بین الملل و سرآمد تلاش های انجام پذیرفته در زمینه تنظیم حقوقی به کارگیری زور در روابط میان دولت ها دانست.

حال با توجه به شرح مارالاشعار در خصوص پیامدهای ناشی از جنگ و قواعد حقوقی بین‌المللی، حال جامعه ایرانی پس از پایان جنگ هشت ساله دفاع مقدس با موضوعی به نام ایثارگران روبرو است و در این جا دولت جمهوری اسلامی ایران به پاس قدردانی از این قشر ایثارگر (جانبازان) بنا به وضعیت اقتصادی و منابع موجود کشور می‌بایست در جهت خدمت‌رسانی به این قشر عزیز از تمام ظرفیت‌های موجود در کشور در جهت جبران عقب‌ماندگی آن‌ها و برابر نیاز ایثارگران از جمله خدمات بهداشتی و درمانی، رفاه اجتماعی، تعاون، آموزش، شغل، تحصیلات رایگان و سایر موارد خدمت‌رسانی کند. بنابراین، این چنین خدمت‌رسانی به ایثارگران می‌تواند بر سبک زندگی آنان تأثیر برجای بگذارد، زیرا این قشر جانباز با توجه به برخورداری از این امکانات و پیشرفت و تکنولوژی‌های روز دنیا نسبت به سایر افراد جامعه مستثناء بوده و سبک زندگی آن‌ها نسبت به قبل از مجروحیت و جانبازی از لحاظ ارائه خدمات رفاهی از جمله مسکن، شغل، تحصیلات، خودرو و ... بسیار متفاوت گردیده است.

بنابراین شناخت مسائل گوناگون مرتبط با امور جانبازان و اتخاذ تدابیر و برنامه‌ریزی برای بهبود خدمات رفاهی برای آنان در عرصه فعالیت‌های مختلف اجتماعی و نحوه تغییرات سبک زندگی آن‌ها با خدمات رفاهی که از سوی دولت مطرح، حائز اهمیت بوده است. لذا نباید این نکته را از نظر دور داشت که نیازهای افراد جامعه متفاوت است و چشم‌پوشی کردن نسبت به نیازهای هر یک از گروه‌های اجتماعی به زیان کل جامعه است، لذا نارضایتی در زندگی روزمره می‌تواند آثار مخربی در جامعه داشته باشد. با این حال، یکی از شاخصه‌هایی که می‌توان میزان رضایت‌مندی افراد را اندازه‌گیری کرد میزان تأثیر برنامه‌های رفاهی برای هر یک از این گروه‌ها است.

لذا برنامه‌های رفاهی دولت می‌تواند در ابعاد مختلفی از زندگی ایثارگران مؤثر باشد، که در این پژوهش تغییرات سبک زندگی آنان بررسی شده است. زیرا یکی از مهمترین اهدافی که دولت‌ها بویژه در کشورهای در حال توسعه با اجرای طرح‌های رفاهی دنبال می‌کنند، جلوگیری از گسترش فقر و بحران‌های اقتصادی و تلاش برای برقراری عدالت اجتماعی است. در واقع بسیاری از این کشورها، با توجه به پایین بودن سطح درآمد سرانه و توزیع ناعادلانه درآمدهای ملی، اقشاری از

تبیین الگوهای نظام حقوقی، اجتماعی و رفاهی دولت و..... 143

مردم توان تأمین معیشت خود را ندارند (وصالی و بساطیان، ۱۳۹۱: ۷۰). بنابراین زمانی می‌توان یک جامعه را جامعه‌ای سالم خواند که تمامی گروه‌های درون آن از زندگی سالم و آرامش بخشی برخوردار باشند و توانایی پاسخگویی به نیازهای خود را داشته باشند. زیرا هر جامعه‌ای از گروه‌های متعددی شکل گرفته است، که هر کدام از این گروه‌ها نیازها و مشکلات خاص خود را دارند، به عنوان مثال نیازهای جانبازان با سایر نیازهای افراد جامعه متفاوت است. یا نیاز دانشجویان با نیازهای سالمندان که انتظارات متفاوتی از جامعه دارند و نوجوانان که نیازمند حمایت‌های اجتماعی خاص خود هستند متفاوت است.

لذا مباحث درباره مفهوم سبک زندگی در جامعه ایرانی به سال‌های اخیر باز می‌گردد. دلیل این امر تغییرات مداوم در شیوه‌های عینی زندگی مردم است. این تغییرات در سبک زندگی افراد جامعه اسباب کنجکاو و بعضی نگرانی صاحب‌نظران و سیاست‌گذاران اجتماعی، فرهنگی را فراهم آورده است، سبک زندگی فرد متأثر از دو عامل عمده است. شخصیت فرد و ویژگی‌های محیط، این ویژگی‌ها به طرق مختلفی بر سبک زندگی افراد اثر می‌گذارد (پلاسگو، ۱۹۹۷). نخستین بار آلفرد (۱۹۹۲) سبک زندگی را مطرح کرد و بعدها پیروان او آن را گسترش دادند او شناخت فرد را مستلزم شناخت سازمان اداری و شناخت سبک زندگی او می‌دانست و معتقد بود سبک زندگی به ایمان و اعتقاداتی اطلاق می‌شود که فرد در روزهای اولیه زندگی خوب سبک می‌کند و یک الگوی اداری جهت‌دار است (شفیع‌آبادی، ۱۳۸۰). پس سبک زندگی مجموعه عقاید، طرح‌ها و نمونه‌های عادی رفتار هوی و هوس‌ها و شیوه‌های تبیین شرایط اجتماعی یا شخصی است، که نوع خاصی واکنش فرد را تعیین می‌کند (ناچینو و همکاران، ۲۰۰۳). ویپل (۱۹۹۳) معتقد است سبک زندگی چند بعد دارد، فعالیت‌ها، رفتار، ارزش‌ها و نگرش‌ها و تعامل شخصی و گروهی که می‌تواند توسط محل اشخاص انتخاب شود. در زمینه شاخص‌های شناخته شده، سبک زندگی می‌توان به فعالیت‌های فیزیکی، اوقات فراغت، خواب، بیداری، روابط اجتماعی، روابط خانوادگی، معنویت، ایمنی، آرامش، تغذیه اشاره کرد که هر کدام به منزله شاهرهای از زندگی افراد محسوب می‌شوند.

هدف کلی تحقیق در این پژوهش این است که الگوهای نظام حقوقی، اجتماعی و رفاهی دولت و نقش آن در تغییرات سبک زندگی جانبازان جنگ تحمیلی و همچنین اهداف دیگر این پژوهش طرح ریزی یک برنامه مستمر در جهت شیوه مناسب برای جامعه ایثارگران و توجه مسئولان مربوطه به شیوه و سبک زندگی جانبازان هشت سال دفاع مقدس می‌باشد.

کیفیت زندگی شاخصی است که نیمه دوم قرن بیستم مورد توجه نظریه پردازان شاخه‌های مختلف علوم اجتماعی و مطالعات توسعه و مدیران و کارگزاران سیاست اجتماعی قرار گرفته است. کیفیت زندگی مفهوم جدیدی نیست. این مفهوم سابقه در فلسفه یونان دارد و ارسطو در بحث از شادکامی بدان اشاره کرده است. جواناهاج (۱۹۹۴) از نظریه پردازان این حوزه با تأکید بر خصلت و هویت فردی و اجتماعی انسان و ارزش‌های فردی و اجتماعی، کیفیت زندگی را به لحاظ فلسفی نتیجه سنتز میان مطلوبیت گرایی اگزیستانسیالیسم می‌داند و آمار تیاسن^{۱۱} از منظر نقد قاعده بیشترین فایده برای بیشترین افراد، که اساس نظریه مطلوبیت گرایی است. کیفیت زندگی را با قابلیت‌های کارکردی افراد مرتبط می‌دانند.

و بر این باور است که بدون برخورداری از قابلیت‌های چون سلامت، روان اجتماعی، عزت نفس و مشارکت در امور مختلف انسان نمی‌تواند از مزایا و منافع که قاعده مذکور آن‌ها را بدیهی می‌شمارد، بهره‌مند شود (کمپ، ۱۳۶۹: ۶۷ به نقل از غفاری، امیدی، ۱۳۹۰: ۲). مومنی راد و ستایش پور (۱۳۹۸) در مقاله‌ای با هدف بررسی مسئولیت اشتقاقی سازمان‌های بین‌المللی در حقوق بین‌الملل انجام داده‌اند. در مقاله‌ایی با ابعاد گسترش سازمان‌های بین‌المللی به عنوان تابعان حقوقی بین‌الملل و نقش آنان در ارتکاب اعمال متخلفانه بین‌المللی نیز افزایش یافته است، آن‌ها به این نتیجه رسیده‌اند که سازمان‌های بین‌المللی؛ تنها به صورت مستقل مرتکب عمل متخلفانه بین‌المللی می‌شوند، بلکه در اعمال متخلفانه‌ای که از سوی دولت‌ها یا دیگر سازمان‌ها ارتکاب می‌یابد نیز به نحوی نقش ایفا می‌کنند. همین مسأله موجب شده است تا افزون بر اعمال مسئولیت مستقل سازمان بین‌المللی پرداختن به مسئولیت سازمان در خصوص اعمال دولت یا سازمان بین‌المللی دیگر ضروری بنماید، مقوله‌ایی که از آن به مسئولیت اشتقاقی یاد می‌شود و پیشتر در خصوص دولت‌ها مطرح شده است.

مسئولیت اشتقاقی سازمان‌های بین‌المللی به رغم شباهت‌هایی که با همین مفهوم در خصوص دولت‌ها دارد و در پایان به این نتیجه می‌رسند طرح ۲۰۱۱ کمیسیون حقوقی بین‌المللی در خصوص مسئولیت بین‌المللی، با تکیه بر مسئولیت مستقل به مقوله مسئولیت بین‌المللی پرداخته است. مسئولیت بین‌المللی بر آن سازمان بین‌المللی بار خواهد شد که هر حکومت مرتکب عمل متخلفانه بین‌المللی شده باشد این گزاره مقرر می‌کند که دولت یا سازمان بین‌المللی مباشر عمل متخلفانه مسئولیت دارد. اگرچه اصل بر آن است که مباشر تخلف بین‌المللی مسئولیت داشته باشد، اما در دنیای حقوق، مسئولیت صرف تکیه زدن بر مسئولیت مستقل کافی نمی‌نماید.

کمیسیون حقوق بین‌الملل با اشراف بر این موضوع و به مدد اقتباس از ادبیات حقوق داخلی، این امکان را به وجود آورده است تا بتوان به مسئولیت اشتقاقی سازمان بین‌المللی پرداخت، به گونه‌ای که مسئولیت یکی مانع از بار کردن مسئولیت بر دیگری نباشد. طرح ۲۰۱۱ کمیسیون حقوق بین‌الملل چهار وضعیت «کمک یا مساعدت»، «هدایت و کنترل»، «اجبار» و «گریز از تعهدات بین‌المللی از طریق صدور تصمیم و دادن مجوز به اعضا» را مشمول آن می‌خواند. از سیاق عبارت‌پردازی‌های نهاد علمی تدوین و توسعه تدریجی حقوق بین‌الملل درمی‌یابیم که «مسئولیت اشتقاقی» استثنایی بر «اصل مستقل» دانسته می‌شود. نکته اساسی در خصوص دامنه اعمال مسئولیت اشتقاقی سازمان‌های بین‌المللی این است که هر یک به اندازه نقششان مسئول دانسته می‌شوند، اما نقش هر یک در هر وضعیت می‌تواند متفاوت باشد. صفاری نیا (۱۳۹۶) مطالعه‌ای با هدف بررسی نظام حقوق بشر اتحادیه اروپا در تعاملات فراملی از نظر تا عمل انجام داده است. در این پژوهش به مسئله نهادینه سازی حقوق بشر در اتحادیه اروپا و به ویژه در سیاست خارجی و فراملی از جمله سیاست‌های اعلامی اتحادیه اروپا است. در این مقاله با روش توصیفی - تحلیلی درصدد پاسخگویی به این پرسش هستیم که آیا اقدامات و ابزار حقوق بشری اتحادیه اروپا به صورت یکپارچه و خارج از پیچیدگی اعمال می‌شود و یا اینکه اتحادیه اروپا دچار یک عدم شمولیت و یکپارچگی شده است به دلیل ارزش شدن حقوق بشر در اتحادیه، تمامی سازوکارهای این سازمان به نحوی خود را درگیر مسئله حقوق بشر کرده‌اند.

هنجاری شدن تدریجی اتحادیه اروپا با وجود اهداف اقتصادی‌اش موجب تغییر در بستر سازمانی و مکانیزم‌های اتحادیه اروپا شد، پس از بیان رویکرد هنجاری اتحادیه اروپا بر پایه قوانین موجود به ویژه منشور حقوق بنیادین سه رکن اصلی یعنی شورا، کمیسیون و پارلمان اتحادیه در حیطه حقوق بشر انجام وظیفه می‌کنند. علاوه بر ارکان اصلی، ارکان و نهادهای فرعی یا مستقل و دولت‌های عضو نیز در حیطه حقوق بشر انجام وظیفه می‌کنند.

دولت‌های عضو شورا، نمایندگان عالی، نمایندگان ویژه، کمیسیون و پارلمان اروپا هر یک با بوروکراسی، منافع و اهداف خاص خود موجب پیچیده‌تر شدن نحوه اجرا و عملیاتی شدن حقوق بشر شده‌اند. از این رو کثرت بازیگران در حیطه حقوق بشر از معضلات مهم فراروی شفافیت ساختاری و اجرای آن است. دیوان دادگستری در زمینه حقوق بشر در امور خارجی هنوز شفاف نیست و تنها در چند مورد انگشت‌شمار مثل عملیات نظامی کنگو و برخی عملیات امنیتی و دفاعی سال ۲۰۱۵ در خصوص مسائل حقوق بشری مداخله کرده است. اما این مسئله را به ذهن متبادر می‌کند که دیوان دادگستری اروپا به تدریج از صلاحیت تصریح شده خود که در خصوص تحریم‌ها در حوزه فراملی وجود دارد به سمت صلاحیت صنفی گام برمی‌دارد.

رهنمودهای حقوق بشری صادرشده در بخش سیاست خارجی اتحادیه اروپا در عملیات مختلفی همچون سوئیا و آتلانتا مورد اشاره قرار گرفته‌اند، همچنین این رهنمودها توسط دیوان دادگستری در دعوی مربوط به کشورهای حوزه اتحادیه اروپا در زمینه سیاست خارجی و امنیتی مشترک همچون دعوی کمیسیون اتحادیه اروپا و کشور یونان و کمیسیون اتحادیه اروپا و کشور سوئد ذکر شده‌اند. کیانی و صالحی (۱۳۹۸) مطالعه‌ای با هدف بررسی عوامل اجتماعی مؤثر بر سبک زندگی جانبازان شهر نجف‌آباد انجام داده‌اند، این پیمایش با مشارکت نمونه‌ای ۴۰۰ نفری از جانبازان که به صورت تصادفی انتخاب شده‌اند، انجام شده است. سبک زندگی در این پژوهش با بهره‌گیری از آرایه گیدنز، سوبل و چینی عملیاتی و سنجش شده و برای سنجش سرمایه فرهنگی نیز از نظریه بوردیو استفاده شده است. سبک زندگی در این پژوهش با ابعادی همچون آرامش و معناداری در زندگی سلامت جسمانی، علاقمندی به ورزش، هدفمندی در زندگی و رفتار بین فردی تعریف شده

147 تبیین الگوهای نظام حقوقی، اجتماعی و رفاهی دولت و.....

است. یافته‌های پژوهش معناداری رابطه سرمایه فرهنگی و ویژگی‌های فردی (وضعیت تأهل، محل تولد، و سن) بر سبک زندگی جانبازان را تأیید می‌کند.

در پژوهش دیگر پاکدامن و محمدی (۱۳۹۶) به بررسی سبک زندگی با بهزیستی معنوی در جانبازان متأهل استان هرمزگان پرداخته‌اند. جامعه آماری این پژوهش جانبازان متأهل استان هرمزگان بوده است که نمونه‌ای ۹۰ نفری برای انجام این پژوهش با استفاده از جدول مورگان انتخاب شده‌اند. در این پژوهش با توجه شرایط جسمانی جانبازان سبک زندگی سلامت به عنوان مبنای پژوهش انتخاب شده و سبک زندگی با ابعادی نظیر سلامت جسمانی، ورزش و تندرستی، کنترل وزن و تغذیه، پیشگیری از بیماری، حوادث، سلامت محیطی سنجش شده است.

یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که مؤلفه‌های سبک زندگی به ترتیب ۲۷ و ۳۲ درصد واریانس متغیرهای شادکامی و بهزیستی را تبیین می‌کند. به عبارت دیگر انتخاب سبک زندگی سلامت و ارتقای سلامت جسمانی جانبازان می‌تواند به بهزیستی و شادکامی بیشتر آنان منجر شود. سبزیان و ایمانی (۱۳۹۴) در پژوهشی تحت عنوان «بررسی مقایسه‌ای سبک زندگی خانواده‌های شهدا و ایثارگر به روش آزمون t پرداختند. هدف این پژوهش تعیین تفاوت میان کل مقیاس سبک زندگی خانواده‌های شاهد و ایثارگر با دیگر خانواده‌های در شهر سمنان، خرم‌آباد، بروجرد، نورآباد و الشتر بود. تحلیل آماری صورت گرفته حاصل از آزمون t با گروه‌های مستقل نشان داد که بین خانواده‌های شاهد و ایثارگر با دیگر خانواده‌ها در کل مقیاس سبک زندگی تفاوت معناداری وجود دارد، به طوری که می‌توان نتیجه گرفت میزان نمره سبک زندگی خانواده‌های شاهد و ایثارگر بیشتر از دیگر خانواده‌ها است. به این معنی که خانواده شاهد و ایثارگر سبک زندگی اسلامی تری نسبت به خانواده‌های عادی دارند.

اینویچی و فوجی (۲۰۱۳) در پژوهشی با عنوان کیفیت زندگی در آسیا کیفیت زندگی را بین سال‌های ۲۰۰۳ تا ۲۰۰۸ در بیش از ۲۰ کشور آسیایی با یکدیگر مقایسه کرده‌اند.

این پژوهش نتیجه می‌گیرد که در میان ۲۰ کشور آسیایی کیفیت زندگی تاجیکستان در پایین‌ترین حد است، مالدیو و مالزی جزء بهترین‌ها هستند. در این میان کیفیت زندگی برای گروه‌های مختلف

نشان می‌دهد، افراد معلول در افغانستان در بدترین وضع ممکن قرار دارند. این پژوهش بر پایه این فرض که کشورهای آسیایی بر پایه تکثر بی‌پایان قومی قرار دارند، پیشنهاد می‌کند که پیروی از یک الگوی کلی برای این جوامع امری مضر است. در خدمات‌رسانی جهت افزایش کیفیت زندگی باید تکثرهای قومی و زبانی در نظر گرفته شود، زیرا اقوام هر کدام درک و دریافت خاص از زندگی دارند و در نتیجه مطالبات آنان نیز متفاوت خواهد بود. آنتونی ویل (۱۹۹۱) به تحقیقی تحت عنوان «فراغت فرهنگ و سبک زندگی» در سال ۱۹۹۱ پرداخته است ویل در این پژوهش به بررسی رابطه الگویی گذران فراغت، سطح فرهنگی کنشگران و در نهایت چگونگی شکل‌گیری سبک زندگی در انگلیس پرداخته است. نتایج به‌دست‌آمده در این پژوهش نشان می‌دهد که ساختارهای تأثیرگذاری از قبیل طبقه اجتماعی، امروزه تأثیرات خود را در شکل‌دهی به رفتارهای فراغتی حفظ کرده‌اند.

نظریه‌های مربوط به این پژوهش در دو بخش بررسی می‌شود. نخست نظریه‌های موجود در حیطه رفاهی دولت‌ها و دوم نظریه‌های موجود درباره سبک زندگی. ویلیام بوریج معتقد بود که بهترین شیوه‌های کمک به افراد دارای درآمد پایین که در سال ۱۹۴۲ طی گزارشی پیشنهادی که تمامی افراد شاغل بایستی به صورت هنگفتی مبلغی را پرداخت کنند و در عوض بایستی برای افراد بیمار، بازنشسته و بیکار و یا زنان مطلقه مزایایی پرداخت گردد، او استدلال می‌کرد که این سیستم باید یک حداقل استاندارد از زندگی را فراهم کند که هیچ‌کس پایین‌تر از آن قرار نگیرد. برنامه جامع اصلاحات بوریج با عنوان «از گهواره تا گور» بوریج بر آن بود با کمک دولت رفاه فراگیر، خدمات سلامتی جامع، برنامه مسکن عمومی، آموزش همگانی و رایگان و اشتغال کامل و نیز کمک هزینه‌های خانواده و مزایایی برای خانواده‌های کم‌درآمد بود. از جمله فقر، بیماری، آلودگی، نادانی و بطالت بود. برنامه بوریج از این جهت که به صورت عام برای کل جمعیت اعم از مزدبگیران، مشاغل آزاد و بیکاران و نیازمندان در نظر گرفته بود و چشم‌اندازی از مزایای گسترده بدون احتساب دارایی افراد به دست می‌داد برنامه انقلابی بود (Saxena, 2006:2).

ماکس وبرⁱⁱⁱ مفهوم سبک زندگی برای وبر جامعه‌شناس به اندازه آدلر محوری نبوده و تعریف دقیقی برای سبک زندگی ارائه نمی‌کند. وبر بی آن که بخواهد اهمیت شرایط اقتصادی را انکار کند، تحلیلی پیچیده‌تری از جامعه و قشربندی‌ها و شکاف‌های آن عرضه کرد. در تحلیل‌های وی عوامل فرهنگی نه صرفاً چون متغیرهای وابسته بلکه هم چون متغیرهای مستقل مطرح شدند. وبر مطرح ساخت که تعاریف اقتصادی نمی‌توانند به تنهایی شرایط شکل‌گیری گروه‌های اجتماعی را توضیح دهد. از همین رو جهت توضیح چگونگی تأثیر نفوذ ایده‌ها بر شکل‌گیری گروه‌ها، مفهوم «هویت منزلتی» را مطرح ساخت. موقعیت منزلتی به «هر جزء از سرنوشت انسان‌ها که از طریق ارزیابی مثبت یا منفی از حیثیت اجتماعی تعیین می‌شود، اشاره دارد (وبر، ۱۳۸۲: ۲۱۴). برآورد اجتماعی از آبرو (یا شرف) و حیثیت کنشگر یا کنشگران، جایگاه اجتماعی ایشان را در جامعه مشخص می‌کند و این جایگاه بر تقدیر فرد یا گروه اجتماعی موثر است، هم‌چنان که «واژه طبقه بر گروهی از افراد اطلاق می‌شود که در وضعیت طبقاتی یکسانی قرار دارند».

انتخاب‌های متعدد و پیچیده در جهان معاصر گیدنز را بر آن داشته است که مفهوم انتخاب را وجه ممیزه سبک زندگی بداند. او در کتاب «تجدد و تشخیص» مفهوم سبک زندگی را یکی از جالب توجه‌ترین نمونه‌های «پروژه تأملی خود» می‌داند و آن را در درون مفهوم وسیع‌تر مدرنیته و انتخابی شدن زندگی طرح می‌کند. «سنت یا عادات و رسوم جاافتاده بر حسب تعریف، زندگی را در محدوده کانال‌هایی تقریباً از پیش تعیین شده به جریان می‌اندازد، تجدد اما فرد را در روی تنوع غامضی از انتخاب‌های ممکن قرار می‌دهد و به دلیل آن که دارای کیفیتی غیر شالوده‌ای است، چندان کمکی به فرد ارائه نمی‌دهد. این امر پیامدهای گوناگونی دارد. یکی از این پیامدها مربوط می‌شود به اهمیت یافتن «سبک زندگی» و اجتناب ناپذیر بودن آن برای فرد عامل» (گیدنز، ۱۳۸۳: ۱۱۹).

بوردیو نظریه منسجم درباره سبک زندگی ارائه می‌کند، او معتقد است که با مفهوم فضای اجتماعی سبک‌های زندگی مختلف را نشان می‌دهد. فضای اجتماعی به این ترتیب ساخته می‌شود که عاملان و گروه‌های اجتماعی بر اساس حجم و میزان سرمایه اقتصادی و سرمایه فرهنگی با برخی از افراد اشتراکاتی می‌یابند و با برخی دیگر فاصله پیدا می‌کنند (بوردیو، ۱۳۸۰: ۳۳). بنابراین فضای اجتماعی

بر بنای سرمایه ساخته می‌شود. هر قدر سرمایه فرد بیشتر باشد، در فضای اجتماعی در موقعیت بالاتری قرار می‌گیرد. بورديو استدلال می‌کند مردمی که به طور نزدیک به یک فضای اجتماعی قرار دارند، دارای مشابهت‌هایی بسیار هستند، حتی اگر هرگز همدیگر را ندیده باشند. به عبارت دیگر مردمی که در فضای اجتماعی مشابهی قرار دارند ذائقه‌ها مشابه و سبک زندگی مشابه دارند. با استفاده از نظریه‌های فوق فرضیه‌های زیر مطرح شد:

- به نظر می‌رسد برنامه‌های رفاهی دولت در تغییر سبک زندگی جانبازان موثر بوده است.
- به نظر می‌رسد برنامه‌های رفاهی دولت در ارتقای سرمایه اجتماعی جانبازان موثر بوده است.
- به نظر می‌رسد برنامه‌های رفاهی دولت در بهبود سرمایه اقتصادی جانبازان موثر بوده است.
- به نظر می‌رسد برنامه‌های رفاهی دولت در ارتقای سرمایه فرهنگی جانبازان موثر بوده است.
- به نظر می‌رسد برنامه‌های رفاهی دولت در تغییر کیفیت زندگی جانبازان موثر بوده است.

روش‌شناسی

روش مورد استفاده در این پژوهش ترکیبی (کمی - کیفی) است در بعد کمی از روش پیمایشی و تکنیک پرسشنامه و در روش کیفی از تکنیک مصاحبه استفاده شده است. جامعه آماری این تحقیق را جانبازان ۲۵٪ به بالای جنگ تحمیلی (مطالعه موردی) شهر تهران را تشکیل می‌دهد. که تعداد آنان ۲۸۱۷۶ نفر می‌باشد و بر اساس نمونه‌گیری و استفاده از فرمول کوکران ۳۷۹ نفر به عنوان نمونه آماری بوده که ۱ نفر بیشتر به نمونه آماری اضافه گردیده و نمونه آماری ۳۸۰ نفر می‌باشد. برای گردآوری اطلاعات در این تحقیق از روش پرسشنامه و کتابخانه‌ای و مقالات علمی مرتبط با موضوع پژوهش استفاده گردید. همچنین آلفای کرونباخ محاسبه شده برای پرسشنامه مورد استفاده (۷۸۶/۰) می‌باشد که بیانگر آن است که سوالات پرسشنامه از هماهنگی و پایایی بالایی برخوردار است.

در این پژوهش به کمک نرم‌افزار SPSS2 داده‌ها جمع‌آوری شده توصیف شده‌اند. متغیر وابسته در این تحقیق سبک زندگی جانبازان است. متغیر مستقل پژوهش نیز عبارت است از: برنامه‌های رفاهی دولت، متغیرهای زمینه‌ای در این تحقیق جنسیت و مدرک تحصیلی و شغل و سن افراد

تبيين الگوهای نظام حقوقی، اجتماعی و رفاهی دولت و.....151

پاسخگو می باشد. میانگین سنجه ها متغیرهای پژوهش نیز به این صورت محاسبه شد. در ابتدا مقادیر گویه ها و پرسش های مربوط به هر متغیر با یکدیگر جمع شدند و سپس در تعداد گویه ها تقسیم شد. سپس مقادیر تمامی پاسخگویان با یکدیگر جمع و بر تعداد پاسخگویان تقسیم شد. این کار باعث می شود تا دامنه همه متغیرها بین ۱ تا ۵ قرار گیرد و میانگین ها مقایسه پذیر باشد. مقدار سطح اطمینان در این پژوهش نیز ۹۵٪ در نظر گرفته شده است، به عبارت دیگر حداکثر سطح خطا جهت آزمون فرضیه ها ۵٪ است.

یافته ها

فرضیه اول به نظر می رسد برنامه های رفاهی دولت در دو دهه اخیر در تغییر سبک زندگی جانبازان مؤثر بوده است.

جدول ۱. آزمون برنامه رفاهی دولت و تغییر سبک زندگی

سبک زندگی	برنامه رفاهی		
۰.۸۵۱	۱	رابطه پیرسون	برنامه رفاهی
۰.۰۰۰		سطح معنی داری	
۳۸۰	۳۸۰	تعداد نمونه	
۱	۰.۸۵۱	رابطه پیرسون	سبک زندگی
	۰.۰۰۰	سطح معنی داری	
۳۸۰	۳۸۰	تعداد نمونه	

نتایج ارائه شده در جدول شماره ۱ نشان می دهد که ضریب همبستگی بین متغیر برنامه رفاهی دولت و تغییر سبک زندگی برابر با ۰/۸۵۱ و سطح معناداری آن برابر با $p < ۰/۰۵$ می باشد. بین این دو متغیر رابطه مثبت و معنی دار وجود دارد و شدت رابطه قوی می باشد... چون میزان p به دست آمده کمتر از ۰/۰۵ می باشد بنابراین فرضیه صفر رد و فرضیه خلاف تأیید می شود. پس فرضیه برنامه رفاهی دولت و تغییر سبک زندگی تأثیر می گذارد. تأیید می شود. بنابراین می توان نتیجه گرفت که رابطه ای بین برنامه رفاهی دولت و تغییر سبک زندگی مشاهده می شود.

فرضیه دوم به نظر می رسد برنامه های رفاهی دولت در دو دهه اخیر در ارتقای سرمایه اجتماعی جانبازان مؤثر بوده است.

جدول ۲. برنامه رفاهی و سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی	برنامه رفاهی		
۰.۸۶۲	۱	رابطه پیرسون	برنامه رفاهی
۰.۰۰۰		سطح معنی‌داری	
۳۸۰	۳۸۰	تعداد نمونه	
۱	۰.۸۶۲	رابطه پیرسون	سرمایه اجتماعی
	۰.۰۰۰	سطح معنی‌داری	
۳۸۰	۳۸۰	تعداد نمونه	

نتایج ارائه شده در جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که ضریب همبستگی بین متغیر برنامه رفاهی و سرمایه اجتماعی برابر با ۰/۸۶۲ و سطح معناداری آن برابر با $0/000 = (p < 0/05)$ می‌باشد. بین این دو متغیر رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد و شدت رابطه قوی می‌باشد. چون میزان p به دست آمده کمتر از ۰/۰۵٪ می‌باشد بنابراین فرضیه صفر رد و فرضیه خلاف تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که رابطه‌ای بین برنامه رفاهی و سرمایه اجتماعی مشاهده می‌شود.

فرضیه سوم به نظر می‌رسد برنامه‌های رفاهی دولت در دو دهه اخیر در بهبود سرمایه اقتصادی جانبازان مؤثر بوده است.

جدول ۳. برنامه رفاهی و سرمایه اقتصادی

سرمایه اقتصادی	برنامه رفاهی		
۰.۵۸۲	۱	رابطه پیرسون	برنامه رفاهی
۰.۰۰۰		سطح معنی‌داری	
۳۸۰	۳۸۰	تعداد نمونه	
۱	۰.۵۸۲	رابطه پیرسون	سرمایه اقتصادی
	۰.۰۰۰	سطح معنی‌داری	
۳۸۰	۳۸۰	تعداد نمونه	

نتایج ارائه شده در جدول شماره ۳ نشان می‌دهد که ضریب همبستگی بین برنامه رفاهی و سرمایه اقتصادی برابر با ۰/۵۸۲ و سطح معناداری آن برابر با $0/000 = (p < 0/05)$ می‌باشد. بین این دو متغیر رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد و شدت رابطه قوی می‌باشد... چون میزان p به دست آمده کمتر از ۰/۰۵٪ می‌باشد بنابراین فرضیه صفر رد و فرضیه خلاف تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که رابطه‌ای بین برنامه رفاهی و سرمایه اقتصادی مشاهده می‌شود.

153.....تبيين الگوهای نظام حقوقی، اجتماعی و رفاهی دولت و.....

فرضیه چهارم به نظر می‌رسد برنامه‌های رفاهی دولت در دو دهه اخیر در ارتقای سرمایه فرهنگی جانبازان مؤثر بوده است.

جدول ۴. برنامه رفاهی و سرمایه فرهنگی

سرمایه فرهنگی	برنامه رفاهی		
۰.۹۰۸	۱	رابطه پیرسون	برنامه رفاهی
۰.۰۰۰		سطح معنی‌داری	
۳۸۰	۳۸۰	تعداد نمونه	
۱	۰.۹۰۸	رابطه پیرسون	سرمایه فرهنگی
	۰.۰۰۰	سطح معنی‌داری	
۳۸۰	۳۸۰	تعداد نمونه	

نتایج ارائه شده در جدول شماره ۴ نشان می‌دهد که ضریب همبستگی بین متغیر برنامه رفاهی و سرمایه فرهنگی برابر با ۰/۹۰۸ و سطح معناداری آن برابر با $p=0/000$ ($p<0/05$) می‌باشد. بین این دو متغیر رابطه مثبت و معنی‌دار وجود دارد و شدت رابطه قوی می‌باشد... چون میزان p به دست آمده کمتر از ۰/۰۵ می‌باشد بنابراین فرضیه صفر رد و فرضیه خلاف تأیید می‌شود. پس فرضیه برنامه رفاهی به سرمایه فرهنگی تأثیر می‌گذارد. تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که رابطه‌ای بین برنامه رفاهی و سرمایه فرهنگی مشاهده می‌شود.

فرضیه پنجم به نظر می‌رسد برنامه‌های رفاهی دولت در دو دهه اخیر در ارتقای کیفیت زندگی جانبازان مؤثر بوده است.

جدول ۵. برنامه رفاهی و کیفیت زندگی

کیفیت زندگی	برنامه رفاهی		
-۰.۸۲۹	۱	رابطه پیرسون	برنامه رفاهی
۰.۰۰۰		سطح معنی‌داری	
۳۸۰	۳۸۰	تعداد نمونه	
۱	-۰.۸۲۹	رابطه پیرسون	کیفیت زندگی
	۰.۰۰۰	سطح معنی‌داری	
۳۸۰	۳۸۰	تعداد نمونه	

نتایج ارائه شده در جدول شماره ۵ نشان می‌دهد که ضریب همبستگی بین متغیر برنامه رفاهی و کیفیت زندگی برابر با $0/829-$ و سطح معناداری آن برابر با $(p < 0/05) = 0/000$ می‌باشد. بین این دو متغیر رابطه معنی‌دار وجود دارد ولی شدت رابطه بالا و معکوس می‌باشد. چون میزان p به دست آمده کمتر از $0/05$ می‌باشد بنابراین فرضیه صفر رد و فرضیه خلاف تأیید می‌شود. پس فرضیه برنامه رفاهی بر کیفیت زندگی تأثیر می‌گذارد. تأیید می‌شود. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که رابطه‌ای بین برنامه رفاهی و کیفیت زندگی مشاهده می‌شود. و با توجه به منفی بودن شدت همبستگی با کاهش برنامه‌های رفاهی دولت برای جانبازان، کیفیت زندگی آنان کمتر می‌شود و برعکس با افزایش برنامه‌های رفاهی دولت کیفیت زندگی جانبازان افزایش پیدا می‌کند.

بحث و نتیجه‌گیری

با عنایت به آنچه گذشت می‌توان بیان کرد که از آغاز وجود حیات بشر تنازع و جنگ همراه زندگی اجتماعی انسان‌ها بوده است، لذا جنگ یکی از پدیده‌هایی است که نتایج مخرب و جبران‌ناپذیری را برای هر کشوری به همراه داشته است. اثرات ناشی از جنگ در ابعاد مختلف هم از بُعد اجتماعی که باعث کشته شدن افراد جامعه و هم از بُعد اقتصادی که از مهمترین و اثرگذارترین مباحث جنگ محسوب می‌شود و طبق بعضی از نظریه‌ها عوامل اقتصادی و سیاسی ریشه‌های اساسی تمام جنگ‌ها هستند و از گذشته دور تا کنون کشور ایران با توجه به شرایط جغرافیایی که دارد مورد تجاوز بیگانگان قرار گرفته است. که آخرین آن در ابتدای انقلاب در سال ۱۳۹۵ مورد هجوم کشور همسایه عراق واقع شد و این دو کشور ایران و عراق به مدت هشت سال درگیر این جنگ بودند و خسارات زیانباری به کشور جمهوری اسلامی ایران وارد گردید. این جنگ از سوی کشور عراق علیه ایران به موجب قواعد حقوقی توسل نامشروع به زور علیه تمامیت ارضی کشورمان و تجاوز سرزمینی به شمار می‌رود.

در طول این جنگ هشت ساله تعدادی از هموطنانمان شهید و مجروح شدند و پس از پایان جنگ دولت با موضوعی به نام ایثارگران مواجه شد و دولت به پاس و قدردانی از این قشر عزیز ایثارگر (جانبازان) و جبران ایثار و فداکاری آن‌ها با توجه به وضعیت موجود کشور، برنامه رفاهی در زمینه‌های بهداشت درمان، اشتغال، رفاه و تعاون، آموزش و ... در نظر گرفت. لذا برنامه‌های رفاهی دولت بستر مناسبی را

تبیین الگوهای نظام حقوقی، اجتماعی و رفاهی دولت و..... 155

برای توسعه اجتماعی به ارمغان آورد و تنوع برنامه های رفاهی، برای این عزیزان (جانبازان) در همه زمینه ای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی فرصتی برای تعامل و همبستگی بین جانبازان و جامعه محسوب می شود. لذا همان گونه که قبلاً بیان شد یکی از شاخص هایی که سطح رضایتمندی افراد از زندگی را با آن می توان اندازه گرفت، تأثیرات خدمات عمومی و رفاهی برای هر یک از گروه ها و نقش آن در سبک زندگی آنان می باشد.

بنابراین جامعه ایرانی با توسعه و پیشرفت های تکنولوژی مدرن و گسترش ارتباطات و رسانه های جمعی از مرحله گذار از جامعه سنتی به صنعتی یا مدرن از طریق تقسیم کار و یا تقویت سرمایه اجتماعی تحولات عظیمی در زندگی آن ها رخ داد که این قشر ایثارگر از این امر مستثناء نبوده است.

بنابراین با این وجود قشر ایثارگر بر اثر آسیب های ناشی از جنگ که اغلب دارای ناتوانی جسمی و حرکتی و اختلالات روانشناختی و بدنی و همچنین مشکلات خانوادگی هستند و با توجه به مشکلات خاص آنها ناشی از مجروحیت نسبت به افراد عادی از سطح زندگی عادی برخوردار هستند و این امر بر جامعه و خانواده تأثیر می گذارد. در همین راستا دولت با ارائه خدمات رفاهی و امتیازاتی که برای آنها در نظر می گیرد، این امکانات رفاهی نقش بسزایی در سبک زندگی آن ها خواهد داشت. لذا در کشور ما که فلسفه زندگی مبتنی بر شارع مقدس و قرآن کریم می باشد و اعتقادات و باورها و ارزشهای این قشر جانباز که در دوران جنگ با کمترین امکانات و توقع در راه مبارزه برای پایداری دین اسلام و انقلاب جان خود را از دست دادند. سبک زندگی آنها متفاوت تر از انتخاب سبک زندگی جامعه مدرنیته می باشد. علاوه بر آن قواعد و نظام حقوقی هر کشوری خط و مشی و مرزبندی جامعه را تعیین می کند و با قانونگذاری صحیح و مدرن می توان به انتظارات مشروع افراد جامعه پاسخ داد. لذا با توجه به آنچه در مباحث نظری مطرح کردیم و نتایجی که در این بررسی به دست آمده است می توان اینگونه نظریات مطرح شده را تحلیل کرد.

همانگونه که گیدنز می گوید این ساختار اجتماعی است که سبک زندگی را متأثر می سازد و افراد با توجه به جایگاهی که در ساختار اجتماعی دارند، سبک های زندگی متفاوتی را برای خود ایجاد می کنند. بوردیو شرایط عینی و شرایط فرد در اجتماع را موثر بر سبک زندگی افراد می داند و از نظر

وی شرایط فردی و اجتماعی منجر به تمایزات بین افراد شده و ترجیحات متفاوتی را بین این افراد با توجه به جایگاهی که در اجتماع دارند و پیشینه اجتماعی خود از همدیگر متمایز می‌شوند.

منابع

- امیری خراسانی، احمد، میرشکار، زهرا، (۱۳۹۶) جامعه‌شناسی و روانشناسی جنگ در ترجمه یمینی. آراسته خو، محمد (۱۳۸۴) تأمین و رفاه اجتماعی، تهران انتشارات دانشگاه پیام نور.
- بوتول، کاستون (۱۳۶۸) جامعه‌شناسی جنگ، ترجمه هوشنگ نوحجسته، تهران، سازمان انتشارات و آموزش انقلاب اسلامی.
- بورديو، پ (۱۳۹۱)، تمایز: نقد اجتماعی، قضاوت‌های ذوقی، ترجمه حسن چاوشیان، نشر ثالث.
- پاتنام، رابرت، (۱۳۸۰) دموکراسی و تست‌های مدنی، ترجمه محمد تقی دلفروز، تهران، دفتر مطالعات و تحقیقات سیاسی وزارت کشور.
- خادمیان، طلیعه، (۱۳۸۸)، سبک زندگی و مصرف فرهنگی، انتشارات موسسه فرهنگی هنری جهان کتاب، چاپ دوم.
- دهشیری، محمدرضا (۱۳۹۳)، جایگاه هم‌افزایی فرهنگی در توسعه اجتماعی کشور، مجله علمی پژوهشی مطالعات توسعه اجتماعی ایران، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد علوم تحقیقات، سال ششم، شماره دوم.
- سفاری نیا، مهرداد، مطالعات حقوق عمومی، دوره ۴۹، پائیز ۱۳۸۹، شماره ۳.
- عنبری، م. (۱۳۹۰) جامعه‌شناسی توسعه: از اقتصادی فرهنگی، تهران انتشارات سمت،
- غفاری، غلامرضا، امید، رضا، (۱۳۹۰) کیفیت زندگی شاخص توسعه اجتماعی، تهران. نشر کتاب شمس، چاپ دوم.
- فاضلی، م (۱۳۸۲)، مصرف و سبک زندگی، نشر قم.
- فضائلی، مصطفی و کرمی، موسی، مطالعات حقوق عمومی، دوره ۱۳۹۹، دوره ۱۹، شماره ۵۴.
- فیتز پتریک، تونی (۱۳۸۳)، نظریه رفاه، ترجمه، همایون پور، هرمز، تهران، انتشارات گام نو.
- گیدنز، آنوتی، (۱۳۸۳)، تجدد و تشخیص در جامعه جدید (ترجمه موفقیان، ناصر) تهران، نشر نی.
- موسوی، میرطاهر، محمدی، محمدعلی (۱۳۸۸)، مفاهیم و نظریه‌های رفاه اجتماعی، انتشارات دلژه.
- مومنی راد، احمد و ستایش پور، محمد، مطالعات حقوق عمومی، دوره ۴۲، پائیز ۱۳۹۸، شماره ۳.
- میرمحمدی، سید سعید (۱۳۸۴)، بررسی نظام دولت رفاه، نخستین کنگره بین‌المللی حقوق ایران، تهران، مرکز همایش‌های توسعه ایران.

157 تبیین الگوهای نظام حقوقی، اجتماعی و رفاهی دولت و

نوابخش، مهرداد، کنجین، ضیا افراز و رجبلو، جعفر (۱۳۸۹)، نظریه‌های بنیانی در سرمایه انسانی با نگرشی بر علوم اجتماعی و علوم مدیریت، تهران، انتشارات، جامعه پژوهان برنا.

نوابخش، مهرداد، میرزاپوری و لوکلا، جابر (۱۳۹۴) تحلیل جامعه‌شناختی تأثیر بی‌هنجاری بر بی‌تفاوتی اجتماعی (مورد مطالعه: شهروندان شهر بابل، مجله علمی پژوهشی مطالعات توجه اجتماعی ایران، دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم تحقیقات، سال هفتم، شماره سوم.

اله دادی، نورالدین و گودرزی، سعید، (۱۳۹۷) هویت و سبک زندگی، گنج شایگان، چاپ اول.

Saxena, Anil (2006) Ency clopaedia or social welfare (Wolume 2) India. SNS Publishers- Distributors PVT, First Published.

i . Force

ii .. Amartyyasen

iii . Max Weber

